Европейски парламент
2024-2029

Комисия по заетост и социални въпроси

2025/2131(INL)

2.9.2025

ПРОЕКТ НА ДОКЛАД

с препоръки към Комисията относно Директивата за справедлив преход в сферата на труда: гарантиране на създаването на работни места и съживяване на местните икономики
(2025/2131(INL))

Комисия по заетост и социални въпроси

Докладчик: Яна Том

(Право на инициатива – член 47 от Правилника за дейността)

СЪДЪРЖАНИЕ

Страница

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ.....3

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ: ПРЕПОРЪКИ ПО СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИСКАНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ 9

ПРИЛОЖЕНИЕ: ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ИЗТОЧНИЦИТЕ НА ИНФОРМАЦИЯ.....11

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

с препоръки към Комисията относно Директивата за справедлив преход в сферата на труда: гарантиране на създаването на работни места и съживяване на местните икономики
(2025/2131(INL))

Европейският парламент,

– като взе предвид член 225 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС),

– като взе предвид становището на комисията по правни въпроси относно предложеното правно основание,

– като взе предвид членове 47 и 55 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид членове 4, 9, 46, 149, 151, 153, 162, 164, 174–178 и 349 от ДФЕС,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 11 декември 2019 г., озаглавено „Европейският зелен пакт“ (COM(2019)0640),

– като взе предвид съобщението на Комисията от 4 март 2021 г. относно плана за действие на Европейския стълб на социалните права (COM(2021)0102),

като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост[1] (МВУ), като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/1056 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Фонда за справедлив преход[2] (ФСП),

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/1057 на Европейския парламент и на Съвета от 24 юни 2021 г. за създаване на Европейския социален фонд плюс (ЕСФ +) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1296/2013[3],

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/691 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 г. относно Европейския фонд за приспособяване към глобализацията за съкратени работници (ЕФПГ) и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1309/2013[4],

[1] ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17.
[2] ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 1.
[3] ОВ L 231, 30.6.2021 г., стр. 21.
[4] ОВ L 153, 3.5.2021 г., стр. 48.

като взе предвид Регламент (ЕС) 2023/955 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Социален фонд за климата и за изменение на Регламент (ЕС) 2021/1060[5],

– като взе предвид Директива 2003/87/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 октомври 2003 г. за установяване на схема за търговия с квоти за емисии на парникови газове в рамките на Общността и за изменение на Директива 96/61/ЕО на Съвета[6],

като взе предвид доклада на Марио Драги от септември 2024 г., озаглавен The Future of European Competitiveness (Бъдещето на европейската конкурентоспособност) (докладът „Драги“),

– като взе предвид пътната карта за качествени работни места,

– като взе предвид препоръката на Съвета относно справедлив преход към неутралност по отношение на климата от 2022 г.,

– като взе предвид доклада на комисията по заетост и социални въпроси (A10-0000/2025),

А. като има предвид, че зеленият и цифровият преход оказват дълбоко трансформиращо въздействие върху икономиките, регионите и работните места в Европа; като има предвид, че гарантирането на ефективен преход към неутрална по отношение на климата и цифровизирана икономика и намаляване на зависимостта от енергийните доставки е от съществено значение за устойчивостта, растежа и конкурентоспособността на Европа; като има предвид, че крайният успех на двойния преход ще зависи в голяма степен от гарантирането, че преходът е справедлив и приобщаващ за работниците, предприятията и засегнатите региони;

Б. като има предвид, че при управлението на прехода към въглеродно неутрална икономика не следва да се подпомага само преходът към нови работни места в нововъзникващи сектори, но и да се запазят и адаптират съществуващите работни места и сектори към неутрални по отношение на климата и чисти промишлени отрасли и технологии за хората, които живеят в засегнатите територии; като има предвид, че е важно работниците и търсещите работа лица да се чувстват подкрепени при осъществяването на прехода, за да се насърчи разбирането и приемането на целите на стратегията за 2050 г.;

В. като има предвид, че въпреки че редица важни законодателни и незаконодателни инициативи на Съюза имат за цел или могат да спомогнат за справяне с въздействието на двойния преход (по-специално Механизмът за справедлив преход, ФСП, Съюзът на уменията, Социалният фонд за климата, ЕСФ + и МВУ), продължават да съществуват пропуски в законодателната и политическата рамка, когато става въпрос за смущения на работното място, права на работниците, социална закрила и социален диалог; като има предвид, че само действия на

[5] ОВ L 130, 16.5.2023 г., стр. 1.
[6] ОВ L 275, 25.10.2003 г., стр. 32.

равнището на Съюза могат да гарантират реална добавена стойност и едновременно социално сближаване във възходяща посока, за да се превърне в реалност обещанието „никой да не бъде изоставен“;

Г. като има предвид, че в доклада на Драги постоянният недостиг на умения се определя като пречка пред иновациите, внедряването на технологии и усилията за декарбонизация, което от своя страна възпрепятства растежа и конкурентоспособността; като има предвид, че в доклада на Драги се отбелязва, че почти 80% от малките и средните предприятия срещат трудности при намирането на работници с подходящ набор от умения; като има предвид, че в доклада на Драги допълнително се подчертава необходимостта да се гарантира, че растежът на производителността и социалното приобщаване вървят ръка за ръка със социалните системи на държавите членки, които са от решаващо значение за предоставянето на силни обществени услуги, социална закрила, жилищно настаняване, транспорт и грижи за деца по време на прехода;

1. подчертава, че успешният преход към по-устойчиви енергийни източници и промишлени отрасли ще играе важна роля за дългосрочната конкурентоспособност на предприятията на Съюза на световния пазар; подчертава необходимостта да се гарантира, че предприятията и работниците са добре подготвени да се възползват от възможностите, произтичащи от преминаването към нови и иновативни решения; счита, че наличието на обвързваща рамка за справяне с предизвикателствата и възможностите на справедливия преход на работното място е от съществено значение, за да се гарантират минимални общи стандарти, да се осигурят яснота и структура както за работниците, така и за работодателите при предвиждането и управлението на промените, и в крайна сметка да се подобрят устойчивостта, конкурентоспособността и социалното сближаване във възходяща посока на Съюза; подчертава, че регионите могат да подкрепят справедливия преход чрез съчетаване на социална закрила, икономическа диверсификация и териториална координация с цел намаляване на отрицателните въздействия и насърчаване на по-приобщаващо развитие;

2. подчертава, че въздействието на декарбонизацията върху заетостта надхвърля рамките на намаляването на емисиите в секторите на изкопаемите горива и ще има по-широко въздействие по отношение на предефинирането на работните места и цялостния преход на пазара на труда; подчертава необходимостта предстоящото актуализиране на плана за действие на Европейския стълб на социалните права и новата пътна карта за качествени работни места да включват набор от конкретни законодателни и незаконодателни мерки, които осезаемо подобряват условията на труд, здравето и безопасността, обхвата на колективното договаряне и обучението и уменията на работниците и самостоятелно заетите лица; подчертава, че тези мерки също така предоставят възможност за подкрепа на работодателите в Съюза, по-специално МСП, за запазване и подобряване на тяхната конкурентоспособност чрез предоставяне на ясна рамка за предугаждане и управление на промените в партньорство с работниците и за инвестиране в професионално образование и обучение (ПОО), повишаване на квалификацията и преквалификация на работниците с цел справяне с недостига на умения и работна ръка, които възпрепятстват производителността и растежа;

3. призовава Комисията, след консултация със социалните партньори, да предложи директива, за да се гарантира справедлив преход в сферата на труда и да се улесни преходът на Съюза към устойчива, неутрална по отношение на климата и цифрова икономика; счита, че тази директива следва да включва мерки, които да гарантират, наред с другото:

   а) специална рамка за предвиждане и управление на промените чрез навременно информиране и консултиране с работниците и техните представители, социален диалог и колективно договаряне;

   б) индивидуално право на безплатно обучение на работниците в работно време;

   в) създаването на национални стратегии за справедлив преход;

   г) разработването на програми за подкрепа на бизнеса и насърчаването на планове за преход на равнище предприятие;

   д) структура за наблюдение, която може да осигури стратегическа далновидност;

4. подчертава, че предугаждането и управлението на промените са от първостепенно значение както за работодателите, така и за работниците, за да се ориентират успешно в зеления преход и да се справят ефективно с икономическите предизвикателства, породени от неблагоприятните геополитически събития; подчертава, че планирането на прехода може проактивно да предотвратява съкращенията на работните места, да изгражда дълготрайна устойчивост в предприятията и да използва по най-добрия начин наличните ресурси; подчертава, че плановете трябва да бъдат разработвани в рамките на социалния диалог при пълно зачитане на правото на информиране и консултиране; във връзка с това призовава за преразглеждане на законодателната рамка относно информирането и консултациите, за да се гарантира, че тя е подходяща за целта в контекста на двойния преход; подчертава необходимостта да се предоставят стимули на предприятията да изготвят свои собствени планове за преход;

5. подчертава, че недостигът на квалифицирани работници може да бъде преодолян пълноценно само като се обръща внимание на наличието и достъпността на възможности за обучение; подчертава, че графикът за обучение, семейните отговорности и разходите са основните пречки за работниците, желаещи да участват в допълнително обучение[7]; изразява твърдо убеждение, че индивидуалното право на безплатно обучение на работниците и в работно време може да преодолее тези пречки за работниците и да гарантира предсказуемо и стабилно предлагане на квалифицирани работници за работодателите;

6. подчертава необходимостта държавите членки да подкрепят предприятията и работниците, като изготвят цялостни стратегии и политики за справедлив преход на национално равнище; подчертава, че тези национални стратегии следва да определят въздействието на прехода върху отделните сектори и работна сила и

[7] „Заетост и социално развитие в Европа“, 2024 г., Европейска комисия, стр. 20.

следва да определят всеобхватен и междусекторен набор от мерки за смекчаване на въздействието; подчертава значението на разработването на дългосрочна визия и стратегия за местния икономически преход чрез включване на публични и частни участници и гражданското общество; подчертава, че преките инвестиции в иновации и повишаване на привлекателността на регионите чрез модернизиране на инфраструктурата, обществените услуги и удобствата са необходими, за да се задържат работниците и да се създават качествени работни места;

7. припомня, че МСП са основните генератори на трайна местна заетост; подчертава необходимостта от улесняване на достъпа на МСП до финансиране на прехода, включително чрез предоставяне на възможност за групиране в клъстери за достъп до средства и техническа помощ за насочване на разработването и съответствието на проектите; настоятелно призовава държавите членки и регионалните органи да създават и засилват програми за подкрепа на бизнеса в засегнатите региони, за да се помага на стартиращите предприятия и МСП да се разрастват и да успяват; подчертава, че стимулите за инвестиции могат да помогнат за привличането на предприятия в уязвимите региони;

8. отбелязва липсата на точни данни за броя на загубените, създадените или засегнатите от двойния преход работни места; подчертава значението на прогнозирането на промените на пазара на труда и тенденциите в потребностите от умения за ефективни отговори на политиките; призовава за създаването на пълноценна обсерватория на ЕС за справедлив преход, която да събира съответните данни и да анализира въздействието на политиките за преход;

9. призовава предложената директива да бъде придружена от обновен Фонд за справедлив преход за програмния период след 2027 г., като се гарантира, че той функционира при принципите на споделено управление и партньорство с увеличен бюджет; подчертава, че новият фонд следва да подкрепя работодателите при предоставянето на правото на работниците на обучение, както и при въвеждането на планове за преход на равнището на предприятията; настоятелно призовава финансирането на прехода да включва обвързаност със социални условия в подкрепа на приобщаването;

10. призовава държавите членки да гарантират достатъчно финансиране за качествени умения и програми за професионално обучение като дългосрочна инвестиция в производителността, растежа и конкурентоспособността на работниците и предприятията; призовава държавите членки, с подкрепата на Комисията, да използват стратегически съществуващите инструменти на Съюза за прилагане на Съюза на уменията, по-специално Гаранцията за уменията; призовава държавите членки да увеличат използването на приходите от националните схеми за търговия с емисии за обучение на работниците и за преразпределение на труда; призовава Комисията да проучи и издаде насоки относно начина, по който публично-частните партньорства между държавите членки и предприятията могат да финансират обучението, преквалификацията и повишаването на квалификацията на работниците, по-специално правото на обучение за отделните работници;

11. подчертава, че силните мрежи за социална сигурност и системите за социална закрила са от съществено значение за подкрепата на работниците по време на периоди на преход; призовава държавите членки да модернизират и укрепват своите системи и услуги за социална закрила, за да гарантират устойчивост срещу сътресения, произтичащи от двойния преход, който оказва въздействие върху пазара на труда;

12. подчертава, че въздействието върху заетостта ще се различава в отделните региони и население; подчертава в този контекст необходимостта от ангажиране и овластяване на местните граждани и заинтересовани страни да бъдат активни участници в прехода; подчертава, че публичните органи трябва да участват в стратегически консултации и сътрудничество със социалните партньори по време на управлението на прехода; подчертава, че пълноценното участие може да бъде осигурено чрез консултации на ранен етап и ясни мандати и права на глас за социалните партньори, гражданското общество на МСП и младите хора в регионалните координационни органи;

13. отправя искане към Комисията да представи до 31 януари 2027 г., въз основа на член 153, параграф 2, буква б), в съчетание с член 153, параграф 1, букви а), б), д) и з) от ДФЕС, предложение за директива относно справедливия преход в сферата на труда, като следва препоръките, изложени в приложението към настоящата резолюция;

14. счита, че финансовите последици от исканите предложения следва да бъдат обезпечени от съществуващите бюджетни средства;

15. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция и приложените към нея препоръки съответно на Комисията и на Съвета.

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ: ПРЕПОРЪКИ ПО СЪДЪРЖАНИЕТО НА ИСКАНОТО ПРЕДЛОЖЕНИЕ

Европейска директива за справедлив преход в сферата на труда: гарантиране на създаването на работни места и съживяване на местните икономики

Европейският парламент счита, че бъдещото законодателно предложение за директива относно справедливия преход в сферата на труда: гарантиране на създаването на работни места и съживяването на местните икономики следва да следва тези принципи и цели:

Препоръка № 1: Обща цел на предложението

Общата цел на предложението е да се създаде рамка на Съюза от мерки на политиката, които могат да бъдат прилагани на практика в регионите, засегнати от зеления и цифровия преход, с цел да се гарантира социално справедлив и приобщаващ преход и създаването на качествени работни места.

Препоръка № 2: Форма на предложението

Предложението следва да бъде под формата на директива.

Поради необходимостта от цялостен пакет от мерки, необходими за постигането на тази цел, предложението следва да включва елементи в следните области:

а) условия на труд;
б) интегриране на лицата, изключени от пазара на труда;
в) информиране и консултиране на работниците;
г) подобрения на работната среда с цел закрила на здравето и безопасността на работниците.

Препоръка № 3: Предмет на предложението

Предложението следва да се съсредоточи върху следните мерки на политиката:
а) създаване на специална рамка за предугаждане и управление на промените в регионите и секторите, изправени пред преход, въз основа на принципите на информиране и консултиране, социален диалог и колективно договаряне;
б) гарантиране, въз основа на преглед на законодателната рамка, че правото на информиране и консултиране на работниците и техните представители се прилага ефективно в контекста на преходите;
в) установяване на индивидуално право на безплатно обучение за работниците и в работно време;
г) създаване на национални стратегии за справедлив преход, със специален акцент върху разработването на дългосрочна визия за местните икономики и работна сила във всички засегнати региони;
д) разработване на програми за подпомагане на предприятията, по-специално МСП и местните участници, за да се насърчава създаването на работни места на местно равнище;
е) осигуряване на съответствие между търсенето и предлагането на работна ръка и умения чрез комбинирано използване на данни за пазара на труда, засилено

сътрудничество на местните участници с доставчиците на обучение и насърчаване на планове за преход на равнището на дружествата;

ж) разработване на структура за наблюдение с цел предоставяне на стратегическо прогнозиране на въздействието на прехода и развитието на пазара на труда.

ПРИЛОЖЕНИЕ: ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ИЗТОЧНИЦИТЕ НА ИНФОРМАЦИЯ

В съответствие с член 8 от приложение I към Правилника за дейността докладчикът декларира, че в доклада е включена информация по свързани с предмета на досието въпроси, която в хода на изготвяне на проекта на доклад е била предоставена от следните представители на интереси, попадащи в обхвата на Междуинституционалното споразумение за задължителен регистър за прозрачност[1], или от следните представители на публични органи на трети държави, включително техните дипломатически мисии и посолства:

1. Представители на интереси, попадащи в обхвата на Междуинституционалното споразумение за задължителен регистър за прозрачност
European Trade Union Confederation (ETUC)
2. Представители на публични органи на трети държави, включително техните дипломатически мисии и посолства.
-

Списъкът по-горе е изготвен в рамките на изключителната отговорност на докладчика.

Когато физически лица са идентифицирани в списъка по име, по функция или и по двете, докладчикът декларира, че на съответните физически лица е представено Съобщение за защита на данните № 484 на Европейския парламент (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), в което се определят приложимите условия за обработването на техните лични данни и правата, свързани с това обработване.

[1] Междуинституционално споразумение от 20 май 2021 г. между Европейския парламент, Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия за задължителен регистър за прозрачност (ОВ L 207, 11.6.2021 г., стр. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).